

مطالعه رابطه سبک زندگی و هویت اجتماعی (مطالعه موردی: جوانان شهر بندرعباس)

بیژن خواجه‌نوری^۱

لیلا پرنیان^۲

صغری همت^۳

تاریخ دریافت: ۹۲/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۲/۰۱

چکیده

هدف این مطالعه بررسی رابطه سبک زندگی و هویت اجتماعی جوانان شهر بندرعباس بوده است. در این مقاله تلاش شده است که ضمن توجه به مطالعات و نظریات پیشین، هویت اجتماعی جوانان در عرصه فرآیند جهانی شدن مورد مطالعه قرار گیرد. از آنجا که این فرآیند، ابعاد مختلفی را در بر می‌گیرد، در اینجا به مطالعه ارتباط سبک زندگی به‌عنوان پدیده‌ای مدرن و مرتبط با فرآیند جهانی شدن با هویت اجتماعی پرداخته شده است. نظریه مورد مطالعه عمدتاً مبتنی بر آراء گیدنز بوده است. متغیر سبک زندگی به‌عنوان متغیر مستقل شامل: مصرف محصولات فرهنگی، فعالیت فراغتی، مدیریت بدن، میزان استفاده از رسانه‌ها و الگوی خرید و هویت اجتماعی به‌عنوان متغیر وابسته شامل: هویت مذهبی، هویت جنسیتی، هویت ملی، هویت قومی، هویت گروهی و هویت بدنی می‌باشد. روش تحقیق، پیمایش و ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسش‌نامه است. شیوه نمونه‌گیری تحقیق، تصادفی سهمیه‌ای چند مرحله‌ای و حجم نمونه ۴۰۶ نفر است. یافته‌های تحقیق نشان داده‌اند که بین متغیرهای: سبک زندگی مذهبی و سبک زندگی موسیقایی - سنتی با هویت اجتماعی ارتباط مثبت و معنی‌دار و بین متغیرهای: سبک زندگی موسیقایی - مدرن و سبک زندگی معطوف به بدن ارتباط منفی و معنی‌دار وجود دارد. هم‌چنین نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که سبک زندگی مذهبی، سبک زندگی موسیقایی - مدرن، سبک زندگی موسیقایی - سنتی، سبک زندگی معطوف به ورزش و سبک زندگی دوستانه در مجموع نزدیک به ۶۲/۷ درصد از تغییرات متغیر هویت اجتماعی را تبیین کردند. واژگان کلیدی: هویت اجتماعی، سبک زندگی، جهانی شدن فرهنگی، فرهنگ مصرف.

۱. استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)

۲. کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه شیراز.

۳. کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه شیراز.

۱. استادیار جامعه‌شناسی دانشگاه شیراز (نویسنده مسئول)

۲. کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه شیراز.

۳. کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه شیراز.

با تغییر بافت اجتماعی از حالت سنتی به شکل مدرن و یا شبه مدرن و در اثر تحولات ناشی از جهانی شدن، شاهد تغییرات ماهیت انسان و تغییر هویت اجتماعی و فردی او هستیم که این امر ناشی از آثار و عوارض تمدن جدید صنعتی، آسیب‌زایی شهرنشینی، زوال هم‌بستگی‌های اجتماعی و افزایش انگیزه‌های فردطلبانه و غیراجتماعی و در مجموع هویت‌زادایی اجتماعی بوده است (گل‌محمدی، ۱۳۷۷: ۵۷). جهانی شدن پدیده‌ای است که جوانب گوناگون زندگی فرهنگی، اعم از نگرش جنسیتی دانش، آموزش رسمی، هویت و سبک زندگی^۱ مردم را تحت تأثیر قرار می‌دهد (لطف‌آبادی و نوروزی، ۱۳۸۳: ۹۱). رواج شیوه‌های جدید رفتار اجتماعی برای پرکردن فضاهای زندگی (مثلاً: پاساژگردی، توجه به رسانه‌های مختلف، مدیریت بدن تمرکز بر ورزش و ...)، فردی شدن، اهمیت یافتن سیاست زندگی بر اساس ترجیحات سبک‌های زندگی متفاوت، از جمله زمینه‌های اصلی‌ای هستند که شرایط جدیدی را پیش روی افراد قرار داده‌اند. این بدان معناست که این تحولات، که در قالب جهانی شدن فرهنگی^۲ رخ می‌دهد علاوه بر تأثیر بر ذوق، سلیقه، گذران اوقات فراغت و در نهایت سبک زندگی افراد، نگرش به خود و جامعه و میزان هویت اجتماعی آنها را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

به عبارت دیگر در جامعه مدرن، نوع و سبک «رفتار و کنش‌های مصرفی» یا «سبک زندگی» است که هویت‌های فردی و اجتماعی را شکل می‌دهد (کفاشی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱۸). به‌طور کلی در چنین فضای اجتماعی، علاوه بر سبک‌های متفاوت زندگی که توسط افراد انتخاب می‌شود، فرآیند جهانی شدن موجب تغییر در منابع هویتی و هویت‌گزینی افراد نیز شده است (خواجه نوری و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۲۹).

اهمیت این امر زمانی مشخص می‌شود که بدانیم بدون سبک زندگی و هویت اجتماعی، یعنی بدون چارچوب‌های مشخصی که شباهت‌ها و تفاوت‌ها را آشکار می‌سازد، افراد یک جامعه امکان برقراری ارتباطی معنادار و پایدار میان خود را نخواهند داشت (کفاشی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱۸). هم‌چنین فهم چیستی و چگونگی خود در برابر دیگری که مشخصه هویت است، نه تنها در ساختار روانی افراد بلکه در تکاپوهای جامعه انسانی نیز اهمیت زیادی دارد (ذوالفقاری و سلطانی، ۱۳۸۹: ۲۵؛ زلفعلی فام و غفاری، ۱۳۸۸: ۱۲۲).

مسئله بودن این موضوع از آنجا ناشی می‌شود که سیر تغییر سبک‌های زندگی و ورود سبک‌های جدید زندگی، موجب تغییر و تهدید فرهنگی، فردی شدن و افزایش شکاف‌های اجتماعی، رواج مصرف‌گرایی، از هم‌پاشیدگی شبکه‌های سنتی و در نهایت بحران هویت فردی و اجتماعی افراد می‌شود. در این وضع افراد هویت خود را به‌جای منابع سنتی هویت، از خلال مصرف کالاها و سبک‌های گوناگون زندگی کسب می‌کنند (رضایی، ۱۳۸۹: ۴۵).

ایران نیز همچون بسیاری از کشورهای در حال گذار، تغییراتی یافته است؛ اما از آنجایی که چنین تحولاتی (که در غرب با عنوان مدرنیته و جهانی شدن روی داده است) از طریق دنیای اطلاعات و ارتباطات و نه در بستر مناسب فرهنگی، وارد نقاط مختلف جهان از جمله ایران شده است، بحران‌هایی را در زندگی مردم به‌وجود آورده است. (خواجه نوری، ۱۳۸۵: ۵۱).

در ایران اگر چه جامعه مصرفی به معنای دقیق آن شکل نگرفته است، اما فراوانی برخی کالاهای مصرفی در چند سال اخیر و تغییر چهره شهرهای بزرگ از جمله: وجود فروشگاه‌های مد روز، مجتمع‌های تجاری و تفریحی، رستوران‌ها، فست‌فودها و بصری شدن نشانه‌ها و نمادهای منزلتی و ... که چهره شهرها را به عرصه تاخت و تاز و پرسه‌زنی افراد و به ویژه جوانان بدل نموده است، نشان دهنده جهت‌گیری افراد جامعه ما به سوی فرهنگ مصرفی و زیبایی‌شناختی کردن مصرف است (ربانی و رستگار، ۱۳۸۷: ۴۵). بنابراین هویت ایرانی امروزه متأثر از عواملی مانند: پیشینه تاریخی، اجتماعی و فرهنگی، پارادایم جدید فکری، انسان مدرن و فرامدرن و نظام جهانی و چندبعدی است. چنین عواملی باعث شدند که هویت ایرانیان از ساختار ساده با محوریت ایرانی بودن، به ساختار پیچیده و ترکیبی با عناصر مدرن - اسلامی و ایرانی تغییر کند (آزاد ارمکی، ۱۳۸۶: ۱۳۶؛ صدیق سروستانی و قادری، ۱۳۸۸: ۳۶-۳۷). تحت تأثیر جهانی‌شدن، شاهد تجلی هویت چندوجهی هستیم و صور گوناگون هویت ایرانی در سطح جهانی، ملی و فردی خودنمایی می‌کند. ایرانیان هم مسلمان هستند و هم جهانی، در عین حال که هم مذهبی‌اند و هم مدرن (آزاد ارمکی، ۱۳۸۶: ۱۳۶؛ مقدس و خواجه نوری، ۱۳۸۴: ۷).

در این بین فرهنگ جوانان ایرانی، متأثر از این رقابت‌ها، منازعات و تبادلات و تطورات فرهنگی، بیش از بقیه گروه‌های جامعه متنوع شده است، تا جایی که فرهنگ و هویت جوانان به یکی از دغدغه‌های کلان نظام تبدیل شده است و سیاست‌گذاران فرهنگی را واداشته است تا میزان تأثیرگذاری نهادها و سازمان‌های فرهنگی رسمی را در این زمینه گسترش دهند (شالچی، ۱۳۸۷: ۹۴). به عبارت دیگر چون جوانان در مقایسه با گروه‌ها و قشرهای دیگر، روابط اجتماعی

گسترده‌تری دارند و با مظاهر و وسایل تجدد و نوسازی، جهانی‌شدن و هم‌چنین اندیشه‌ها و هویت‌های جدید، آشنایی و برخورد بیشتری می‌یابند، بیش از دیگران در معرض تغییرات هویت اجتماعی قرار می‌گیرند. به‌علاوه با توجه به اینکه حدود ۶۰ درصد از جمعیت جامعه ما را جوانان تشکیل می‌دهند (کلاتری و حسنی، ۱۳۸۷: ۱۲۰) و کارکرد غیر قابل انکار سیاسی و اجتماعی و فرهنگی جوانان در روند تحولات عمومی (پاینده و جعفرزاده‌پور، ۱۳۸۹: ۱۰۱)، مطالعه پیرامون چگونگی تکوین هویت اجتماعی آنان بسیار ضروری به نظر می‌رسد.

بنابراین می‌توان گفت با توجه به انقلاب ارتباطات و پیدایش روزافزون این تکنولوژی‌های ارتباطاتی نوین، جامعه و فرهنگ شهر بندرعباس و جوانان آن نیز در حال تجربه کردن نوعی گذار است. علاوه بر آن به‌دلیل موقعیت جغرافیایی و هم‌جواری با کشورهای حاشیه خلیج فارس و وجود دادوستدهای تجاری، اقتصادی و فرهنگی، امکان بازاندیشی و به چالش کشیده شدن عناصر فرهنگی و هویت‌ساز در آن بسیار وجود دارد. در چنین شرایطی انجام تحقیق در این زمینه امری است که به شناخت عناصر تضعیف‌کننده یا تقویت‌کننده هویت اجتماعی جوانان این شهر به‌عنوان بخشی از فرهنگ ایرانی کمک کرده است و در نهایت نتایج آن می‌تواند در برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی مؤثر واقع شود. لازم به ذکر است در این مقاله تلاش بر آن است تا ضمن پرداختن به رابطه بین سبک زندگی و هویت اجتماعی، نسبت و رابطه انواع سبک زندگی با هویت اجتماعی نیز روشن گردد.

ادبیات تحقیق

در خصوص موضوعاتی چون: هویت و انواع آن و سبک زندگی به صورت جداگانه تحقیقات ارزشمندی در داخل و خارج صورت گرفته است. اما بررسی نظری و تجربی رابطه سبک‌های زندگی و هویت اجتماعی بسیار اندک و به تعداد انگشتان دست هم نمی‌رسد. هم‌چنین در زمینه سبک زندگی، مطالعات انجام شده اغلب در حوزه‌های نظری بوده است و کمتر به آزمون تجربی این فرآیند دست زده‌اند. در این قسمت از مقاله به مرور تحقیقاتی می‌پردازیم که بیشترین ارتباط را با متغیرهای تحقیق دارند:

محمدبخش و همکاران (۱۳۹۰: ۱۳) در مقاله‌ای با عنوان «جهانی‌شدن و هویت ملی دانشجویان دانشگاه تبریز»، نشان دادند که با افزایش فرآیند جهانی‌شدن، هویت ملی دانشجویان رو به کاهش می‌گذارد. مطالعه حبیبی و همکاران (۱۳۸۹: ۱۱۵) نیز با عنوان «جهانی‌شدن و

هویت‌های محلی و جهانی دانشجویان، مطالعه موردی دانشگاه تبریز» نشان داد که در راستای جهانی شدن، هویت‌های محلی دانشجویان رو به کاهش می‌گذارد. ذوالفقاری و سلطانی (۱۳۸۹): ۲۹) نیز در تحقیق خود با عنوان «بررسی رابطه سبک زندگی با هویت قومی جوانان» به مطالعه و تبیین هویت قومی جوانان شهرستان مهاباد بر اساس سبک زندگی آنان پرداختند. یافته‌های این تحقیق نشان داد که بین متغیرهای: سبک زندگی، میزان تحصیلات و پایگاه اقتصادی - اجتماعی با هویت قومی ارتباط معناداری وجود دارد به طوری که هر چه سبک زندگی جوانان مدرن‌تر باشد از میزان هویت قومی آنان کاسته می‌شود.

هم‌چنین کفاشی و همکاران (۱۳۸۹: ۱۲۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی تأثیر سبک زندگی بر هویت اجتماعی»، به توصیف و تبیین رابطه بین سبک زندگی و هویت اجتماعی در جوانان شهر بابل پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که بین مؤلفه‌های سبک زندگی (مصرف فرهنگی، فعالیت فراغتی، الگوی خرید لباس، مدیریت بدن و الگوی تغذیه) با مؤلفه‌های هویت اجتماعی (هویت مذهبی، ملی، گروهی، خانوادگی و فردی) هم‌بستگی وجود دارد. خواجه‌نوری و همکاران (۱۳۸۹: ۱۲۹) نیز در مطالعه‌ای تحت عنوان «سبک زندگی و هویت ملی» که بر روی نمونه‌ای ۴۳۵ نفری از دانش‌آموزان دبیرستانی شهر شیراز انجام دادند، دریافتند که متغیرهای سبک‌های مذهبی و هویت بدنی بر روی هم ۱۹ درصد از تغییرات هویت ملی را تبیین می‌کنند. ربانی و شیرینی (۱۳۸۸: ۲۱۵) در تحقیقی با عنوان «اوقات فراغت و هویت اجتماعی»، به مطالعه هویت اجتماعی در چارچوب تحلیلی مفهوم «اوقات فراغت» به مثابه بخشی از مفهوم عام «سبک زندگی» پرداختند. این مطالعه با بهره‌گیری از دو روش تحقیق کیفی و روش پیمایشی به اجرا درآمد و نتایج آن بیان‌گر نقش تعیین‌کننده «طبقه اجتماعی» و ترکیب هم‌زمان «جنسیت» با طبقه اجتماعی در خطوط تمایز و تفاوت‌الگوهای اوقات فراغت است و این به معنای نفی تفاسیر پست مدرنیسم در تمایزات اجتماعی متکثر مبتنی بر مصرف است.

هم‌چنین رحمت‌آبادی و آقابخشی (۱۳۸۵: ۲۴۰) در تحقیقی که با عنوان «سبک زندگی و هویت اجتماعی» به انجام رساندند به دنبال ارائه معیارهایی دال بر گروه‌بندی‌های اجتماعی جدید بر مبنای سبک زندگی در دهه اخیر بودند که مرزهای هویت را ترسیم کند. آنها بر اساس یافته‌ها نشان دادند که اطلاعات و ارتباطات الکترونیکی در دهه اخیر سبک‌های زندگی جوانان را به شیوه‌های جدید زندگی دیجیتالی پیوند زده است.

هواچن^۱ و همکاران (۲۰۱۲: ۱۲) در تحقیق «هویت قومی و آرزوهای شغلی دانشجویان

نخبه‌ی تایوانی در عصر جهانی شدن»، تلاش کرده‌اند تا بتوانند میزان هویت قومی دانش‌آموزان نخبه‌در مقاطع تحصیلی بالا در دبیرستان را شناسایی کنند و همچنین آرزوهای شغلی و میزان درگیر شدن آنها در فعالیت‌های فرهنگی و سنتی جامعه را بسنجند. نتایج این تحقیق اطلاعاتی را در این زمینه که چگونه اشتغال به فعالیت‌هایی خاص ممکن است بر فرآیند هویت‌یابی قومی افراد تأثیر بگذارد ارائه کرده است. از طرف دیگر کوپوسسکو^۱ (۲۰۱۱: ۹۱) در تحقیقی با عنوان «جنبه‌های ساخت هویت در درون موقعیت جهانی شدن» بر مشکلات ساختاری هویت اجتماعی و فردی در شرایطی که جهانی شدن روی داده است تمرکز کرده است. نویسنده مقاله مفهوم هویت را از دیدگاه رشته‌های مختلف علمی، مدرن و پست مدرن تحلیل می‌کند. در نهایت در این تحقیق عنوان شده است که وجود یک رویکرد استراتژیک جدید برای تعریف و تفسیر هویت در عصر جهانی شدن، به منظور توضیح و فهم تغییرات اجتماعی در سطوح محلی، منطقه‌ای و جهانی ضروری است.

عرب ناز^۲ و همکاران (۲۰۱۱: ۲۶) نیز در تحقیق دیگری با عنوان «بحران‌های هویت: جهانی شدن و اثرات آن بر هویت اجتماعی - فرهنگی و روان‌شناختی» نشان دادند که جهانی شدن موجب بحران‌های هویتی، روان‌شناختی، مذهبی و فرهنگی متنوعی شده است که شامل: تکثرگرایی و استعمار فرهنگی، تغییر در ساختارهای اجتماعی سنتی، تقویت سکولاریسم، کاهش هویت اجتماعی و خلق پیچیدگی در روابط اجتماعی می‌باشد. جوادی و جوادی (۲۰۰۸: ۲) در تحقیقی تحت عنوان «هویت ملی و جهانی شدن» که بر روی ۱۶۵ نفر از دانشجویان شهرهای اسلام‌آباد و گیلانغرب صورت گرفته است، نشان دادند که متغیرهای: میزان استفاده از اینترنت جهت مسائل جنسی، میزان استفاده از برنامه‌های ماهواره‌ای و مانند آن، VCD و برنامه‌های مربوط به آن، اثر منفی بر هویت ملی دارند و متغیرهای: رضایت از کار، امکانات رفاهی، صمیمیت با خانواده، رضایت و داشتن تسهیلات در موقعیت کار نیز اثر مثبت بر هویت ملی دارند.

در نهایت اسچالک^۳ (۲۰۱۱: ۴۳) در تحقیقی با عنوان «خود، دیگری و خود - دیگری: فراتر رفتن از دوگانگی خود / دیگری در عصر آگاهی معاصر» درباره‌ی اثرات رسانه‌های جمعی بر روی آگاهی، هویت و ارتباط خود / دیگری معاصر بحث می‌کند. این تحقیق پیشنهاد می‌کند

1. Copesescu, S .
2. Arab Naz, Z.
3. Schalk, S.

به‌جای جدا بودن خود از دیگری در جهان معاصر، امکانات برقراری ارتباط بین افراد از طریق خلق واژه سوم «خود-دیگری» فراهم شود. این امر اجازه سیالیت هویت و ادراک افراد را که با دیگران ارتباط دارند فراهم می‌کند.

بسیاری از مطالعات انجام شده در بالا به‌طور اخص به بخشی از هویت اجتماعی افراد پرداخته‌اند. اما آنچه که از مرور این تحقیقات بر می‌آید حاکی از آن است که فرآیند جهانی شدن در ابعاد مختلف خود تأثیرات قاطعی بر روی رفتارها و هویت اجتماعی مردم در اقصی نقاط جهان گذاشته است. هم‌چنین نتایج مطالعات اندکی که در ایران انجام گرفته‌است نیز حاکی از آن است که سبک زندگی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های جهانی شدن فرهنگی با تغییرات در بخش‌های مختلف هویت افراد دارای رابطه است. در اینجا سؤال این است که آیا بین سبک‌های زندگی و هویت اجتماعی جوانان، در جامعه مورد مطالعه شهر بندرعباس نیز رابطه وجود دارد؟ متأسفانه مطالعات در خصوص دگرگونی‌های فرهنگی - اجتماعی در این شهر بسیار اندک است؛ بدین جهت مطالعه این شهر و سایر شهرهای مرزی ایران از باب تغییرات فرهنگی - اجتماعی از اهمیت بسیاری برخوردار است.

چارچوب نظری

هویت، یک استعداد و ظرفیت انسانی است که ریشه در زبان دارد. این امر مستلزم دانستن این است که آنها که هستند، آنها بدانند که ما که هستیم، ما بفهمیم که آنها تصور می‌کنند که ما که هستیم و غیره: به‌عبارت دیگر هویت یک طبقه‌بندی چندبعدی - یا نقشه‌برداری از جهان انسانی و جایگاه افراد و اعضای اجتماعات در آن است (جنکینز، ۲۰۰۸: ۵). نظریه هویت این قضیه اصلی ارائه شده توسط مید را رسمی و فرموله کرده است مبنی بر اینکه جامعه «خود» را شکل می‌دهد و این امر به نوبه خود رفتار اجتماعی را شکل می‌دهد. بر اساس نظریه هویت همه افراد به‌طور قطعی در جوامع گوناگون مدرن هویت‌های متعددی دارند که در یک روش سلسله‌مراتبی سازمان یافته‌است (مرولا^۲ و همکاران، ۲۰۱۲: ۱۵۱).

در جوامع سنتی، هویت به‌وسیله نظامی از خویشاوندی و مذهب و به‌طور خارجی و بیرونی شناخته می‌شود. در فرهنگ سنتی، هویت به هر مقدار که باشد، در هنگام تولد تعیین و کامل شده است و با ساختارهای نسبتاً پایدار سنت، اعتقادات و آداب و رسوم یکی

1. Jenkins, R.
2. Merolla, D.M.

شده است. اما در مقابل با آغاز فرهنگی جامعه مدرن، مکان شکل‌گیری هویت به زندگی خصوصی افراد تغییر یافت. همانطور که پیوندهای گروهی ضعیف شد، افراد از پیوندها و اعتقادات جمعی دور شدند و به منظور تطابق با چشم‌اندازها و علایق فردی، به‌طور مستقل از چارچوب‌های اعتقادی رسمی عمل کردند (دان، ۱۹۹۸: ۲۴).

نظریه هویت اجتماعی با کار بر روی دسته‌بندی‌های اجتماعی آغاز شد (بورکه و کلوایز، ۱۹۸۷: ۱). این نظریه تأکید می‌کند که رفتار افراد، عناصر و مشخصه‌های اجتماعی بزرگ‌تر افراد را منعکس می‌کند. این بدان معناست که ساختارهای اجتماعی فعال مانند گروه‌ها، سازمان‌ها، فرهنگ‌ها و از همه مهم‌تر افراد با این عناصر جمعی هویت‌یابی می‌کنند. بر اساس این نظریه مردم به‌عنوان اعضای یک گروه جمعی، نهادها و فرهنگ‌ها فکر می‌کنند، احساس می‌کنند و عمل می‌کنند. این دیدگاه این ایده را تقویت می‌کند که شناخت اجتماعی افراد، بر اساس گروه‌هایشان یا چارچوب‌های جمعی مرجع تفسیر می‌شود (پادایلا و پرز، ۲۰۰۳: ۴۳). اما یکی از نظریاتی که به ارتباط دو متغیر سبک زندگی و هویت پرداخته است نظریه تصدیق^۴ است. بر اساس این نظریه تصاویر افراد از خودشان، از واکنش‌های دریافت شده از رفتار خودشان و همچنین از دیگران شکل می‌گیرد. هویت از این تصاویری که به‌عنوان بازخورد از خود و دیگران دریافت می‌کند رشد و توسعه می‌یابد. اوقات فراغت (به‌عنوان سازنده اصلی سبک زندگی) زمینه‌ای را فراهم می‌کند که افراد قادر شوند از طریق آن، هویت‌هایشان را تثبیت و نیز برای دیگران ابراز کنند. طبق این نظریه مشارکت در اوقات فراغت علاوه بر آنکه بر هویت فرد تأثیر می‌گذارد از آن نیز تأثیر می‌پذیرد (کمپبل، ۲۰۰۷: ۲۲). ماکس وبر که یکی دیگر از نظریه‌پردازان این حوزه است، بر مبنای تعریف چندبعدی خود از قشربندی اجتماعی و تأکید بر منزلت به‌عنوان یکی از ابعاد و مؤلفه‌های قشربندی، اصطلاح سبک زندگی را به‌کار می‌گیرد. سبک زندگی از نظر وی شیوه‌های خاصی از زندگی است که گروه‌های اجتماعی برای «تمایز» خود از دیگران و کسب منزلت (و هویت اجتماعی) به‌کار می‌گیرند (ربانی و شیرینی، ۱۳۸۸: ۲۱۳). بسیاری کتاب «تمایز» بوردیو را انجیل محققان عرصه سبک زندگی می‌دانند. از دیدگاه بوردیو حجم و انواع سرمایه‌ها، طبقه را شکل می‌دهد

1. Robert G. D.
2. Burke, P.J. & Clovis, W.
3. Amado M. Padilla & William Perez
4. Affirmation theory
5. Campbell, J.

و منش، افراد درون هر طبقه را به یکدیگر وصل می‌کند و بر مبنای این منش مشترک سبک‌های زندگی شکل می‌گیرد. از نظر وی سلیقه‌های طبقاتی در استفاده از فراغت، بدن، پوشش، گفتار و دیگر ویژگی‌ها تعیین‌کننده هویت بر حسب جنسیت (مردانه و زنانه)، طبقه اجتماعی (طبقه پایین، طبقه بالا) و دیگر صفت‌های فردی و اجتماعی است. یعنی نوع مصرف فیزیکی (غذا، تزئین وسایل زندگی، آرایش و مبلمان منزل) و سمبلیک افراد تعیین‌کننده سبک زندگی آنها است که خود هویت افراد را نشان می‌دهد (بورديو، ۱۹۸۴: ۲۰۲).

از نظر تاملینسون نیز هویت بیشتر محصول جهانی‌شدن (که سبک زندگی نیز یکی از ابعاد مهم آن به حساب می‌آید) است تا قربانی آن. به عقیده‌ی او هویت در قلب تصورات فرهنگی معاصر ما جای گرفته است و یکی از ابعاد قابل توجه زندگی اجتماعی نهادینه شده در مدرنیته است (تاملینسون، ۱۳۸۷: ۱۴۲). تاملینسون با مطرح نمودن ایده جهان وطنی، واژه جهان‌وطنی را احساس «آزاد بودن از محدودیت‌ها و پیش‌داوری‌های ملی و محلی» تعبیر می‌کند. به‌طور خلاصه، فرد جهان‌وطن نخست به درکی فعال از تعلق به دنیای بزرگ، از توانایی تجربه کردن یک «هویت فاصله‌دار» نیاز دارد. در این فرآیند، از نظر تاملینسون، نه فقط مواضع هویتی مختلف و پیچیده‌تر، بلکه شیوه‌های متفاوت تعیین هویت فرهنگی «محلی» در حال پیدایش است (تاملینسون، ۱۳۸۷: ۱۴۸). فدرستون که یکی دیگر از نظریه‌پردازان موجود در این حوزه می‌باشد معتقد است که واژه سبک زندگی در درون فرهنگ معاصر، به نوعی فردیت، ابراز وجود و خودآگاهی سبک‌گرایانه اشاره دارد. به زعم وی، بدن، لباس‌ها، طرز بیان، فراغت، ترجیحات خوردن و نوشیدن و انتخاب محل برای تعطیلات به‌عنوان شاخص‌های سبک زندگی به حساب می‌آید (فدرستون، ۱۹۹۱: ۸۳). در نهایت کاستلز نیز معتقد است که زندگی روزمره ما در عمده‌ترین وجوه خود با دو جریان جهانی‌شدن و هویت شکل می‌گیرد و در دهه‌های پایانی قرن بیستم این موج‌های نیرومند هویت‌ها است که جهان را به لرزه درآورده است (کاستلز، ۱۳۸۰: ۴۳۲).

از آنجایی که سبک زندگی را باید در ارتباط با مدرنیته و جهانی‌شدن مورد بررسی قرار داد، در اینجا جهت تبیین ارتباط سبک زندگی و هویت اجتماعی از نظریه‌گیدنز استفاده می‌شود. از طرف دیگر در میان نظریه‌پردازان معاصر، گیدنز بیشتر از همه بر کارکرد هویت‌بخش سبک زندگی تأکید کرده است و از معدود جامعه‌شناس‌هایی است که به‌طور مفصل در خصوص رابطه

بین فرآیند جهانی شدن و هویت اجتماعی و تغییرات آن به نظریه پردازی پرداخته است. بسیاری از نظریه پردازان در تبیین هویت اجتماعی به نظریه های گیدنز توجه نموده اند (جنکینز، ۲۰۰۸: ۵۶؛ تاملینسون، ۱۳۸۷: ۵۴). در بسیاری از مطالعات داخلی نیز نظریه گیدنز نشان داده است که می تواند به روشن شدن تغییرات اجتماعی - فرهنگی در پرتو فرآیند جهانی شدن کمک نماید (خواجه نوری و ریاحی، ۱۳۹۲: ۴۰؛ خواجه نوری و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۰۷؛ خواجه نوری و دلاور، ۱۳۹۱: ۵۳؛ خواجه نوری، ۱۳۸۵: ۵۷). هم چنین با بررسی کارهای گیدنز در می یابیم که جهانی شدن دست کم با فرآیند نوسازی هم زمان است (واترز، ۲۰۰۱: ۱۴-۱۶). ایران نیز در دهه های پیش، در تلاش برای مدرن شدن از اندیشه های نوسازی که مبتنی بر گرایش های غربی و اخذ کردن عناصر فرهنگ غربی بود، استفاده کرده است. آنچه را که رژیم پیشین در ایران به سوی دروازه های تمدن بزرگ می نماید، در واقع به نوعی، باز کردن درهای ایران بر روی تحولاتی بود که در غرب رخ داده بود و از طریق وسایل ارتباطی و اطلاعاتی مختلف امواج آن به ایران می رسید. توجهی که گیدنز به فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی نوین، بازاندیشی یا بازتابی، سبک های نوین زندگی و هویت های مختلف در پرتو جهانی شدن می نماید، می تواند به دلیل کاربرد عملیاتی که دارد در تبیین تحولات هویتی جوانان در ایران به ما کمک رساند.

وی معتقد است که بررسی میزان و نوع تأثیرگذاری مدرنیته بر مقولاتی چون: شخصیت، رفتار، فرهنگ و هویت فردی و اجتماعی در گرو ارائه ارزیابی و تحلیل تازه از مدرنیته و جهانی شدن و رابطه آن با مفهوم خود است. آنچه در نظریات خرد گیدنز درباره «خود» مطرح نظر است، این نکته است که مفهوم خود در جهان امروز به صورت یک «پروژه بازتابی یا تأملی» درآمده است که تنها از طریق نوعی بازنگری ژرف در مفهوم «خودهویتی» قابل درک و دریافت است. گیدنز «پروژه بازتابی خود» را شکلی از اعمال نظارت، اعمال سلطه یا چیرگی در دوران مدرنیته می داند (گیدنز، ۱۳۸۰: ۱۲). به عبارت دیگر، وی در پاسخ به این سؤال که: مردم چگونه وضعیت مدرن را تجربه می کنند؟ بیان می کند که در عصر مدرن «خود» باید طراحی شود و دیگر همچون گذشته، سنت ها و عادات آن را شکل نمی دهد. این مسئله زمینه را برای احساس پوچی و تردیدهای جدی فراهم تر می کند ولی در عین حال امکان برنامه ریزی و انتخاب سبک زندگی را نیز مهیا می کند. در حقیقت، تحول سبک های زندگی و دگرگونی ساختاری مدرنیته، به واسطه بازتابندگی، به یکدیگر گره می خورند. به علاوه به دلیل باز بودن زندگی اجتماعی، کثرت یافتن زمینه های کنش و تعداد مراجع مقتدرتر، انتخاب سبک زندگی، در ساختن هویت

شخصی و در پیش گرفتن فعالیت‌های روزانه، به‌طور فزاینده‌ای اهمیت می‌یابد (گیدنز، ۱۳۸۰: ۸۸). این بدان معناست که در جریان بازتابی بودن سبک‌های زندگی، هر سبک زندگی در متن خود معنایی ضرورتاً نامعین دارد و بنابراین قطعی نبودن معنای سبک زندگی به معنای نفی امکان تبیین کافی معنا توسط تعیین‌کننده‌های ساختاری است. بازتابندگی اشاره‌ای است به اینکه معانی فعالیت‌های سبک زندگی اساساً با نیروهای وسیع‌تر تعیین نمی‌شوند، بلکه طی فرآیند دادوستد عملی زیست‌جهان‌های متمایز، معانی روش‌های مورد استفاده از مواد و مصالح نمادین مصرف‌انبوه، مبدل به اشیاء و اعمال ملموس می‌شود که استعاره‌ای برای خودشان می‌باشد. بازتابندگی اشاره‌ای به استفاده از اطلاعات مربوط به شرایط فعالیت به‌عنوان ابزاری برای تنظیم و تعریف مجدد و قاعده‌مند معنا و چیرستی رفتار است (گیدنز، ۱۳۸۰: ۸۸). گیدنز با استفاده از مفاهیمی چون بازاندیشی، به تغییر در ذائقه و سبک‌های زندگی مردم اشاره می‌کند و کنش‌گر نیز خود را از طریق انتخاب سبک زندگی مختلف و خاص، به جهان پیرامونش معرفی می‌کند. از نظر گیدنز سبک زندگی بیان مادی هویت فرد است (گیبینزو و بوریمرا، ۱۳۸۱: ۱۰۴). از نظر وی به‌دلیل پویایی جوامع امروزی، انتخاب سبک زندگی بیش از پیش در ساخت هویت شخصی و فعالیت روزمره اهمیت می‌یابد (گیدنز، ۱۳۷۷: ۲۱). به‌طور کلی بنا بر آنچه گفته شد، برای گیدنز، شیوه زندگی مجموعه‌ای کم و بیش فراگیر از کارکردها دانسته می‌شود که فرد آنها را به‌کار می‌گیرد چون نه فقط نیازهای جاری او را برآورده می‌سازد بلکه روایتی ویژه را که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است نیز نشان می‌دهد (خواججه‌نوری و مقدس، ۱۳۸۴: ۱۷). از این منظر می‌توان گفت که هویت کنش‌گران نیز سیال و انعطاف‌پذیر است. به گفته‌ی وی فرهنگ مصرفی مدرن امکانات متعددی را در اختیار افراد قرار داده است و افراد می‌توانند هویت‌های خودشان را به شکل خلاقانه و با شیوه‌های متعدد بسازند (کلاتری و حسنی، ۱۳۸۷: ۱۲۹).

گیدنز معتقد است که هویت شخصی برنامه‌مدرنی است که افراد آن را بر حسب درکی که از روش‌های ابراز وجود و زندگی‌نامه شخصی خود دارند، می‌فهمند (گیدنز، ۱۳۸۲: ۱۸). بنابراین در جهان مدرن، سنت‌ها و آن عناصری از زندگی انسان مدرن که سنتی به نظر آید بازاندیشی می‌شود. در این راستا بیشتر موقعیت‌های زندگی مدرن، با دین به صورت نفوذ حاکم بر زندگی روزانه، سازگاری ندارد. بخشی از این واقعیت به دانش بازاندیشانه سازمان داده شده

و تحت تسلط مشاهده‌های تجربی و اندیشه‌ی منطقی بر می‌گردد (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۳۷). این دانش مبتنی بر فناوری مادی و اصول اجتماعی است. البته لازم به ذکر است که دنیوی شدن به محو کامل دین نمی‌انجامد (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۲۹-۱۳۰).

دین و سنت (به تبع آن سبک زندگی دینی و سنتی) همیشه دارای پیوند نزدیک با یکدیگر بوده است و بازاندیشی زندگی اجتماعی مدرن که مغایرت مستقیم با سنت دارد، سنت را بیشتر از دین تضعیف کرده است (گیدنز، ۱۳۷۷: ۱۳۰). تفاوت این دو نوع سبک زندگی در آن است که سبک زندگی مذهبی مبتنی بر رفتارهای مذهبی است، در حالیکه در سبک زندگی سنتی، افراد از رفتارهای مبتنی بر سنت که در سطحی گسترده‌تر قرار دارد تبعیت می‌کنند.

در جامعه‌ی ایران بنا به بافت و ساختار مذهبی، دین و اعتقادات در اساس هویت افراد ریشه دارد. اعتقادات و باور دینی شاکله‌ی هویت افراد را شکل می‌دهد و این جهانی شدن است که به وسیله فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات باعث تغییر نگرش و هویت اجتماعی افراد می‌شود (مقدس و خواجه نوری، ۱۳۸۴: ۱۰؛ میلر و شرام^۱، ۲۰۱۱: ۲۸؛ رولینز^۲، ۲۰۱۲: ۸۳).

به باور گیدنز مذهب یکی از این منابع اقتدار سنتی است و از این طریق با سنت ارتباط پیدا می‌کند. در نتیجه تجربه، معنا و تفسیر زندگی بر اساس آن صورت می‌گیرد و به همین دلیل اکثر کنش‌های زندگی دارای دلایل دینی و مذهبی است. در نتیجه هویت مذهبی سازه‌ی اجتماعی است که در ساختن آن سبک زندگی مذهبی (که مجموعه رفتارهای اجتماعی مبتنی بر مذهب است)، نقش مهمی ایفا می‌کند. در واقع افراد با اتخاذ رفتارهای مختص سبک زندگی مذهبی به نوعی هویت متمایز خود از سایر افراد را نمایان می‌کنند و به تشخیص و فردیت دست می‌یابند. اما در زمان حال، تجدد مراجع زندگی بشری را متعدد کرده است. مراجعی که همه مدعی صلاحیت هستند و سنت (و به تبع آن مذهب) که مهمترین مرجع و مأخذی بوده‌اند که بشر به آن رجوع می‌کرده، اهمیت کلی خود را از دست داده‌اند و در عرض بقیه‌ی مراجع موجود در جهان مدرن واقع شده است. در واقع بطور کلی از لحاظ ساختاری منابع جهان مدرن، متعددتر از منابع سنتی هستند و در بعضی موارد با آنها تفاوت ماهوی دارند (گیدنز، ۱۳۷۷:

۱۳۷). بنابراین هویت بر ساخت عصر جدید و زاد تجدد و نهادهای امروزی است و هویت اجتماعی نیز همانند هویت شخصی با توجه به موقعیت‌ها، اوضاع و احوال اجتماعی و نیز خودآگاهی شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر خودآگاهی بر «خود» و هویت شخصی زمینه بروز

1. Miller B. & Shrum W.
2. Rollins. J

هویت اجتماعی است (ذوالفقاری و سلطانی، ۱۳۸۹:۳۰). این هویت های جدید به میزان های مختلف با سنت دارای زاویه هستند. بر این اساس کسانی که دارای سبک های سنتی تر هستند، دارای هویت های سنتی تر خواهند بود و سبک های زندگی مدرن با هویت های اجتماعی مدرن همخوانی خواهند داشت.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اصلی:

۱- به نظر می رسد بین سبک زندگی و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی:

۲- به نظر می رسد بین سبک زندگی مذهبی و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

۳- به نظر می رسد بین سبک زندگی دوستانه و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

۴- به نظر می رسد بین سبک زندگی معطوف به بدن و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

۵- به نظر می رسد بین سبک زندگی معطوف به ورزش و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

۶- به نظر می رسد بین سبک زندگی موسیقایی - سنتی و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

۷- به نظر می رسد بین سبک زندگی موسیقایی - مدرن و هویت اجتماعی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد.

روش تحقیق

در این تحقیق، از روش تحقیق کمی و پیمایشی استفاده شده است و اطلاعات مورد نیاز از طریق پرسش نامه بدست آمده است. جامعه آماری، کلیه جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله ساکن در شهر بندرعباس، در سال ۱۳۹۱ می باشند. روش نمونه گیری مورد استفاده در این پیمایش، تصادفی سهمیه ای چند مرحله ای است. حجم نمونه آماری بر اساس جدول لین^۱، با سطح معناداری

1. Lin, N

۹۵ درصد و خطای ۴ درصد برابر با ۴۰۶ نفر برآورد گردید. هم‌چنین برای شناخت پایایی گویه‌های مربوط به متغیر هویت اجتماعی از ضریب آلفای کرونباخ بهره گرفته شده است که نتایج آن در جدول شماره ۱ آمده است. برای ارزیابی اعتبار گویه‌ها نیز از دو روش اعتبار محتوا و اعتبار سازه استفاده شده است که برای مشخص کردن اعتبار سازه، از تکنیک تحلیل عاملی استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی مربوط به متغیر سبک زندگی در جدول شماره ۲ بیان شده است.

جدول ۱۰. نتیجه آزمون پایایی هر متغیر به روش آلفای کرونباخ

متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
هویت اجتماعی	۷۴	۰/۰۹

تعریف مفاهیم

هویت اجتماعی (متغیر وابسته): هویت اجتماعی تعریفی است که فرد از خود در رابطه با دیگران می‌کند و به‌طور ویژه به آن جنبه‌هایی از شخص بر می‌گردد که در واژه‌های عضویت گروهی او تعریف شده است (جنکینز، ۲۰۰۸: ۳۷). شکل‌های متعددی از هویت اجتماعی وجود دارد که راه‌های زیادی را که در آن مردم با سایر گروه‌ها و دسته‌های اجتماعی ارتباط برقرار می‌کنند، منعکس می‌کند (دوکس، ۲۰۰۱: ۲).

در این تحقیق هویت اجتماعی شامل: هویت دینی، هویت جنسیتی، هویت ملی، هویت قومی، هویت گروهی و هویت بدنی می‌باشد که برای هر کدام از این ابعاد معرف‌های جداگانه‌ای در قالب طیف لیکرت در نظر گرفته شد که با حذف گویه‌های دارای پایایی پایین و ترکیب بهترین گویه‌های هر کدام از این ابعاد، در نهایت متغیر هویت اجتماعی مورد سنجش قرار گرفت. گویه‌هایی که این متغیر را به‌طور عملیاتی سنجیده‌اند در جدول شماره ۳ ارائه شده‌است. نکته لازم به ذکر در خصوص متغیر هویت اجتماعی و ابعاد آن این است که نحوه کدگذاری این گویه‌ها به صورتی می‌باشد که افرادی که سستی‌تر هستند نمره بالاتری کسب می‌کنند و هویت اجتماعی بالاتری دارند.

سبک زندگی: سبک زندگی مجموعه‌ای کم و بیش جامع از عملکردهاست که فرد آنها را به کار می‌گیرد چون نه فقط نیازهای جاری او را بر می‌آورد بلکه روایت خاصی را هم

که وی برای هویت شخصی خود برگزیده است، در برابر دیگران مجسم می‌سازد (گیدنز، ۱۳۸۵: ۱۱۹).

در این مطالعه با توجه به مطالعات پیشین (خواجانه‌نوری و همکاران و فاضلی) و با توجه به دسته‌بندی اگنیو و پترسون برای سبک زندگی شاخص‌های مختلفی در نظر گرفته شد که شامل: ۱. سبک‌های فراغتی منفعلانه یا غیر اجتماعی (گوش دادن به رادیو داخلی، تماشای تلویزیون داخلی، رفتن به سینما، پاساژگردی و پرسه‌زنی بی‌هدف در خیابان‌ها) ۲. سبک‌های فراغتی فعالانه یا اجتماعی (دید و بازدید از دوستان، شرکت در مهمانی‌های دوستانه) ۳. سبک‌های مذهبی (رفتن به مسجد و سایر فعالیت‌های مذهبی) ۴. سبک‌های مدیریت بدن و ۵. استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطاتی می‌باشد (اگنیو و پترسون، ۱۹۸۷: ۳۳۲). بر پایه نتایج تکنیک تحلیل عامل، شش عامل برای این متغیر به دست آمد که سبک زندگی مذهبی سبک زندگی معطوف به ورزش، سبک زندگی معطوف به بدن، سبک زندگی موسیقایی- مدرن، سبک زندگی موسیقایی- سنتی و سبک زندگی دوستانه نام‌گذاری شدند. با توجه به آماره‌ی $K.M.O = 0.82$ در تمام ابعاد، می‌توان گفت داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب هستند. در واقع با سطح معناداری ($sig = 0.0$) و سطح اطمینان بیش از ۹۹ درصد می‌توان گفت که تمامی عناصر به کار رفته برای هر بعد، قدرت تبیین‌کنندگی مورد نظر را برای متغیر وابسته داشته‌اند.

جدول ۲. نتایج تحلیل عاملی سبک زندگی در بین جوانان شهر بندرعباس

ابعاد سبک زندگی	عامل های سبک زندگی						اجزای سبک زندگی
	عامل اول	عامل دوم	عامل سوم	عامل چهارم	عامل پنجم	عامل ششم	
سبک زندگی مذهبی						۰/۰۸	تماشای برنامه های مذهبی تلویزیون داخلی
						۰/۲۷	حضور در مکان های زیارتی (مانند امام زاده ها)
						۰/۲۷	شرکت در نماز های جماعت
						۰/۰۷	شرکت در جلسه ها یا سفره های مذهبی
						۰/۵۶	انجام فعالیت های مذهبی در خانه
						۰/۱۶	گوش دادن به برنامه های مذهبی رادیو داخلی
						۰/۸۵	شرکت در انجمن های محلی، مذهبی و همسایگی و مانند آن
						۰/۵۶	انجام حرکات نرمشی، کششی یا هوازی در خانه
سبک زندگی معطوف به ورزش						۰/۱۶	کار با دستگاه های مختلف ورزشی در باشگاه یا پارک ها
						۰/۲۵	ورزش والیبال، بسکتبال، کوهنوردی، ...
						۰/۱۵	شنا
						۰/۹۴	انجام حرکات یوگا
						۰/۴۴	پیاپاده روی به عنوان ورزش
						۰/۱۴	انجام فعالیت هنری مانند نقاشی، نوازندگی، ...
						۰/۳۳	حضور در سینماها، تئاتر، ...
						۰/۵۷	گوش دادن به موسیقی پاپ ایرانی لوس آنجلسی
سبک زندگی موسیقایی - مدرن						۰/۰۶	گوش دادن به موسیقی جاز، رپ، راک
						۰/۰۵	در کنار دوستان غیرهم جنس بودن
						۰/۰۵	حضور در مهمانی های دوستانه (ytrap)
						۰/۵۴	صرف غذا در رستوران، فست فود، ساندویچ فروشی
						۰/۵۴	گوش دادن به موسیقی خارجی کلاسیک
						۰/۹۶	استفاده از کرم های نرم کننده، ضد آفتاب
سبک زندگی معطوف به بدن						۰/۱۶	استفاده از عطر، مام رولت، دئودورانت، ادکلن
						۰/۳۵	رقصیدن و یا انجام حرکات آیروبیک
						۰/۶۶	در کنار دوستان هم جنس بودن
سبک زندگی دوستانه						۰/۰۶	گشت و گذار در خیابان ها، پاساژها، ...
						۰/۶۵	حضور در پارک ها و تفریح گاه ها
						۰/۵۶	گوش دادن به موسیقی سنتی ایرانی (مانند شجریان، ...)
سبک زندگی موسیقایی - سنتی						۰/۵۵	گوش دادن به موسیقی مجاز پاپ ایرانی (عبداللهی، عصار)

یافته‌ها

همانطور که ملاحظه می‌شود جدول شماره ۳ توزیع فراوانی و درصد گویه‌های مربوط به هویت اجتماعی جوانان را نشان می‌دهد. این طیف شامل ۴۷ گویه است که هر گویه، هویت اجتماعی جوانان را می‌سنجد. با توجه به درصدهای جدول بیشترین میانگین متعلق به گویه «در مجموع از جنسیت خود احساس رضایت می‌کنم» با میانگین ۳/۸۷ است. هم‌چنین کم‌ترین میانگین متعلق به گویه «دوست دارم که جنس دیگری می‌بودم»، با میانگین ۱/۸۰ است.

جدول ۳. اطلاعات توصیفی متغیر وابسته (هویت اجتماعی)

انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	گویه‌های سازنده هویت اجتماعی
۱/۰۶۲	۲/۱۶	۵	۰	در فعالیت‌های دینی مشارکت می‌کنم.
۱/۵۰۴	۲/۲۹	۵	۰	زندگی در کشوری دیگر، ارجحیت دارد.
۱/۰۱۴	۲/۶۶	۵	۰	به علمای دینم افتخار می‌کنم.
۱/۰۴۴	۳/۶۳	۵	۰	از این که دینم در سراسر دنیا گسترش یابد، خوشحال می‌شوم.
۱/۷۲۴	۲/۲۹	۵	۰	پوشیدن لباس‌های چسبان برای جوانان اشکال دارد.
۱/۷۶۳	۳/۲۲	۵	۰	اعتقاد دارم که دینم می‌تواند زندگی هر فرد را سامان دهد.
۱/۰۵۲	۳/۰۸	۵	۰	تاریخ ایران مایه افتخار و سربلندی من است.
۱/۲۷۳	۳/۰۱	۵	۰	به فراگیری دستورالعمل‌های دینم علاقه‌مند هستم.
۱/۶۶۲	۳/۶۵	۵	۰	من نسبت به مشکلات ایرانیان هم‌دردی می‌کنم.
۱/۸۷۳	۲/۷۲	۵	۰	با کسی که اعتقادی به دینم ندارد، هم‌غذا نمی‌شوم.
۱/۴۹۱	۳/۹۴	۵	۰	به فراگیری زبان و ادبیات ایران عشق می‌ورزم.
۱/۲۷۱	۳/۴۳	۵	۰	اوقات فراغتم را با مطالعه کتب دینی پر می‌کنم.
۱/۴۳۲	۲/۶۷	۵	۰	هر کس با گروه قومی خودش رفت و آمد کند، کمتر دچار مشکل می‌شود.
۱/۴۹۳	۲/۹۷	۵	۰	آنچه که خوشبختی من را تضمین می‌کند، پایبندی به اصول مذهبی است.
۱/۲۸۱	۳/۰۷	۵	۰	اگر در جایی به ایرانی‌ها توهین شود، ناراحت می‌شوم.
۱/۱۴۳	۲/۲۸	۵	۰	احساس می‌کنم مذهب نیازهای من را برآورده می‌سازد.
۱/۱۴۲	۳/۲۴	۵	۰	به فارسی صحبت کردن خود می‌بالم.

انحراف معیار	میانگین	بیشترین	کمترین	گویه‌های سازنده هویت اجتماعی
۱/۶۰۳	۲/۹۳	۵	۰	با کسی که پایبند به دینم نیست، هم سفر نمی‌شوم.
۱/۱۹۳	۲/۲۷	۵	۰	به مردها بیشتر از زن‌ها می‌توان اعتماد کرد.
۱/۹۲۴	۳/۲۰	۵	۰	حاضرم برای دینم بچنگم.
۲/۷۱۵	۳/۳۶	۴۳	۰	از کسانی که نسبت به ایران بی‌حرمتی کنند، بیزارم.
۱/۰۵۳	۳/۵۱	۵	۰	آموخته‌های دینی دست و پای آدم را نمی‌بندند.
۳/۶۵۹	۳/۷۷	۶۵	۰	این روزها، اندام ظریف بیشتر مورد توجه مردم قرار می‌گیرد.
۱/۱۸۳	۳/۳۴	۵	۰	معتقدم که دینم بر سایر ادیان برتری دارد.
۱/۵۶۱	۲/۰۸	۵	۰	اوقات فراغت خود را با مطالعه تاریخ ایران پُر می‌کنم.
۱/۰۵۲	۳/۲۲	۵	۰	از کسی که به آیین دینم خدشه‌ای وارد کند، بیزارم.
۱/۸۰۲	۳/۲۰	۵	۰	ترجیح می‌دهم که بیشتر با خویشاوندانم رفت‌وآمد کنم.
۱/۶۳۱	۲/۰۲	۵	۰	دوست دارم که فرزندانم با خویشاوندان خودم ازدواج کند.
۱/۸۸۰	۱/۰۸	۵	۰	دوست دارم که جنس دیگری می‌بودم
۱/۶۵۱	۲/۰۷	۵	۰	خویشاوندان خودم از همه قابل اعتمادترند.
۱/۴۷۲	۲/۶۶	۵	۰	زندگی کردن در این کشور، مردن تدریجی است.
۱/۷۶۲	۳/۹۶	۴۱	۰	پرچم سه رنگ ایران نشانه هویت من است.
۱/۵۶۱	۲/۵۵	۵	۰	گروه قومی من چندان برایم مهم نیست.
۱/۸۱۲	۳/۴۶	۵	۰	چو ایران نباشد تن من مباد.
۱/۱۵۲	۳/۷۸	۵	۰	در مجموع از جنسیت خود احساس رضایت می‌کنم.
۱/۷۶۱	۳/۶۶	۵	۰	برای هر کس داشتن جذابیت جسمانی لازم است.
۱/۹۰۱	۲/۶۴	۵	۰	هنگام گرفتاری فقط باید به کمک خویشاوندان خود متکی بود.
۱/۰۴۲	۲/۸۴	۵	۰	نمایش اندام در بیرون از خانه اشکالی ندارد.
۱/۰۶۲	۳/۴۰	۵	۰	راه‌های مناسب جدید را برای زیباتر کردن اندام استفاده می‌کنم.
۱/۷۵۰	۳/۳۲	۵	۰	بهتر است که آدم برای شراکت از هم‌زبان خود شریک بگیرد.
۱/۷۲۱	۳/۳۳	۵	۰	به آداب و رسوم کشورم پایبندم.
۱/۳۶۱	۲/۳۹	۵	۰	بهترین است هر کس در کنار گروه قومی خودش زندگی کند
۱/۷۸۱	۳/۵۰	۵	۰	به مطالعه آثار شخصیت‌های ملی علاقه‌مندم.
۱/۶۵۱	۲/۷۸	۵	۰	آنچه من می‌خواهم همان است که خانواده‌ام می‌خواهند.
۱/۳۶۰	۲/۷۵	۵	۰	اکثر مردم ایران قابل اعتماد هستند.
۱/۳۲۲	۲/۷۷	۵	۰	ترجیح می‌دهم در کنار خویشان خودم خانه بخرم.
۱/۳۶۱	۳/۵۷	۵	۰	من به ایرانی بودنم عشق می‌ورزم و افتخار می‌کنم.

جدول شماره ۴ نیز مقدار میانگین و انحراف استاندارد را در مؤلفه‌های مختلف سبک زندگی نشان می‌دهد. با توجه به مقادیر موجود در جدول، بیشترین میانگین متعلق به متغیر سبک زندگی موسیقایی — مدرن با مقدار ۱۱/۴۱۳ و هم‌چنین کمترین میانگین متعلق به سبک زندگی موسیقایی — سنتی با میانگین ۳/۸۴۶ است.

جدول ۴. مقدار میانگین و انحراف استاندارد مؤلفه‌های سبک زندگی

متغیر	تعداد گویه	میانگین	انحراف استاندارد
سبک زندگی موسیقایی — سنتی	۲	۳/۶۴۸	۲/۱۵۶
سبک زندگی دوستانه	۳	۷/۶۶۴	۳/۲۲۲
سبک زندگی موسیقایی — مدرن	۶	۱۱/۳۱۴	۶/۱۷۳
سبک زندگی معطوف به ورزش	۸	۰۱/۱۷۲	۶/۲۶۹
سبک زندگی معطوف به بدن	۳	۶/۴۹۸	۳/۸۱۹
سبک زندگی مذهبی	۷	۸/۰۲۹	۷/۷۷۲

جدول شماره ۴ نتایج آزمون هم‌بستگی متغیرهای مستقل سبک زندگی مذهبی، سبک زندگی معطوف به ورزش، سبک زندگی معطوف به بدن، سبک زندگی موسیقایی — مدرن، سبک زندگی موسیقایی — سنتی و سبک زندگی دوستانه با متغیر وابسته هویت اجتماعی را ارائه می‌دهد. هم‌چنانکه ملاحظه می‌شود، در سطح ۹۹ درصد اطمینان، بین چهار متغیر مستقل: سبک زندگی مذهبی، سبک زندگی معطوف به بدن، سبک زندگی موسیقایی — مدرن و سبک زندگی موسیقایی — سنتی با هویت اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد. در این میان بین سبک زندگی مذهبی و سبک زندگی موسیقایی — سنتی با متغیر هویت اجتماعی رابطه مثبت و قوی وجود دارد و بین سبک زندگی معطوف به بدن و سبک زندگی موسیقایی — مدرن با هویت اجتماعی ارتباط منفی و قوی وجود دارد. بنابراین نظریه‌گیدنز در این خصوص که سبک زندگی در شکل‌دهی به هویت اجتماعی تأثیرگذار است تأیید شد. زیرا افرادی که اقدام به بازاندیشی در سبک زندگی کرده‌اند و سبک زندگی با جهت‌گیری مدرنی دارند، هویت اجتماعی (که دارای جهت‌گیری سنتی است) ضعیفی دارند. هم‌چنین نظریه‌گیدنز در این خصوص که بدن برای هویت در دوران مدرنیته متأخر نقش بسیار پایه‌ای دارد (گیملین، ۲۰۰۶: ۷۰۰) و بدن ابزار هویت‌ساز است تأیید می‌گردد.

جدول ۵. رابطه هم‌بستگی بین انواع مختلف سبک زندگی با هویت اجتماعی جوانان

سطح معناداری	هویت اجتماعی (متغیر وابسته)	متغیرهای مستقل
۰/۹۲۹	۰/۵۰۰	سبک زندگی معطوف به ورزش
۰/۰۰۰	۰/۰۵۷**	سبک زندگی مذهبی
۰/۰۰۰	۰/۳۲۲**	سبک زندگی موسیقایی - سنتی
۰/۰۰۰	-۰/۴۹۱**	سبک زندگی معطوف به بدن
۰/۰۰۰	-۰/۰۶۳**	سبک زندگی موسیقایی - مدرن
۰/۸۳۸	۰/۱۱۰	سبک زندگی دوستانه

بر اساس منطق روش چند متغیره، متغیرهای مستقلی که در تبیین واریانس سهم قابل توجهی داشتند برای متغیر وابسته طی پنج مرحله وارد معادله شدند که در جدول شماره ۶ نشان داده شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود، تمامی متغیرهای وارد شده با سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار هستند. بر اساس نتایج می‌توان نتیجه گرفت که مهم‌ترین متغیری که هویت اجتماعی را تبیین می‌کند، سبک زندگی مذهبی است. به بیان دیگر سبک زندگی مذهبی تأثیر مثبت و هم‌افزایی بر روی هویت اجتماعی دارد. دومین متغیر وارد در معادله سبک زندگی موسیقایی - مدرن است. با ورود این متغیر به معادله توان تبیین مدل ۶۰ درصد می‌شود. سومین متغیر سبک زندگی سنتی است که با ورود آن توان تبیین به ۶۱/۴ درصد افزایش می‌یابد، هم‌چنین با ورود سبک زندگی معطوف به ورزش به مقدار ۰/۰۰۶ قدرت تبیین افزایش می‌یابد و در نهایت با ورود متغیر سبک زندگی دوستانه مجموع توان تبیین مدل به ۶۲/۷ درصد می‌رسد ($R^2=0/627$).

جدول ۶. تحلیل چند متغیره گام به گام برای پیش‌بینی متغیر وابسته هویت اجتماعی جوانان

متغیر وارد شده	R	R ²	F	F giS	B	ateB	T	معناداری
سبک زندگی مذهبی	۰/۲۵۷	۰/۶۶۵	۹۳۴/۳۶۹	۰/۰۰۰	۲/۶۹	۰/۲۶۱	۸۱/۹۸۲	۰/۰۰۰
سبک زندگی موسیقایی مدرن	۰/۵۷۷	۰/۰۰۶	۲۵۲/۴۳۶	۰/۰۰۰	-۱/۱۲	۰/۹۲۲	-۵/۱۸۲	۰/۰۰۰
سبک زندگی موسیقایی سنتی	۰/۳۸۷	۰/۴۱۶	۷۷۱/۵۱۸	۰/۰۰۰	۱/۵۹	۰/۰۷۴	۴/۲۵۱	۰/۰۰۰
سبک زندگی معطوف به ورزش	۰/۸۸۷	۰/۰۲۶	۶۳۱/۹۵۷	۰/۰۰۰	-۰/۲۵	۰/۸۹۱	-۲/۳۰۶	۰/۰۱۰
سبک زندگی دوستانه	۰/۲۹۷	۰/۷۲۶	۲۱۱/۳۹۱	۰/۰۰۰	۰/۸۹	۰/۳۰۴	۲/۱۳۴	۰/۶۱۰

نتیجه گیری

همانطور که در این مقاله بیان شد سبک زندگی در حکم مفهومی اجتماعی - فرهنگی است که ارتباط نزدیک و پیچیده‌ای با مفاهیمی چون: جهانی شدن فرهنگی، فرهنگ، مصرف، تغییرات اجتماعی، مدرنیته و ... دارد. اما یکی از مفاهیمی که ضمن ارتباط تنگاتنگ با سبک زندگی تأثیر به‌سزایی از آن می‌پذیرد مفهوم «هویت» است. از این‌رو مطالعه حاضر رابطه سبک زندگی به‌عنوان یکی از جنبه‌های مهم تحقق جهانی شدن فرهنگی با هویت اجتماعی را در بین جوانان شهر بندرعباس مورد بررسی قرار داد. بر اساس نتایج آزمون هم‌بستگی صورت گرفته، از میان متغیرهای مستقل تحقیق، ارتباط سبک زندگی مذهبی و سبک زندگی موسیقایی - سنتی با متغیر هویت اجتماعی جوانان مثبت و مستقیم و ارتباط سبک زندگی معطوف به بدن و سبک زندگی موسیقایی - مدرن با هویت اجتماعی مستقیم اما منفی بود. هم‌چنین روابط بین متغیرهای موجود با هویت اجتماعی با استفاده از تکنیک آماری رگرسیون چند متغیری نیز مورد بررسی قرار گرفت و نتایج بدست آمده نشان داد که از میان متغیرهای موجود در معادله به ترتیب پنج متغیر سبک زندگی مذهبی، سبک زندگی موسیقایی - مدرن، سبک زندگی موسیقایی - سنتی، سبک زندگی معطوف به ورزش و سبک زندگی دوستانه توانستند در معادله باقی مانده و بر روی هم نزدیک به ۶۲/۷ درصد از تغییرات متغیر هویت اجتماعی را در میان نمونه مورد مطالعه از جوانان شهر بندرعباس تبیین کنند. نتایج تحقیقات ذوالفقاری و سلطانی (۱۳۸۹: ۳۷)، رحمت‌آبادی و آقابخشی (۱۳۸۵: ۲۴۲)، خواجه‌نوری و همکاران (۱۳۸۹: ۱۳۷) و محمدبخش و همکاران (۱۳۹۰: ۲۰) نیز این یافته‌ها را تأیید کردند.

با استفاده از چارچوب نظری مستخرج از آراء گیدنز در خصوص ارتباط متغیرهای فوق با متغیر هویت اجتماعی می‌توان گفت که جوانان در عصر جهانی شدن، با کسب تجربه واسطه‌ای و شکل‌گیری خودآگاهی در خود، به بازاندیشی در ابعاد مختلف زندگی و از جمله سبک زندگی خود دست می‌زنند؛ زیرا بنا بر تعبیر گیدنز، دنیای تجدد دنیایی است که وجود نظام‌های بازاندیشانه‌ی تخصصی در زندگی روزمره یکی از ویژگی‌های اساسی آن به شمار می‌رود. از طرف دیگر از آنجایی که سبک زندگی کرداری است که به جریان عادی زندگی روزمره تبدیل شده‌است، جریان‌هایی که در لباس پوشیدن، غذا خوردن، شیوه‌های کنش و محیط دلخواه برای ملاقات کردن دیگران جلوه می‌کند، امروزه شاهد آن هستیم که در نتیجه بازاندیشی صورت گرفته در این اعمال، این اعمال بازتاب‌دهنده هویت‌های شخصی، گروهی

و اجتماعی جوانان شده است و نقش هویت‌ساز پیدا کرده است. به عبارت دیگر امروزه صور نوین هویت اجتماعی، با توجه به عناصر بنیادین پدیده‌های مرتبط با سبک زندگی شکل می‌گیرد و جوانان با تجمل‌گرایی و با نمایش آن در قالب‌هایی چون: مدیریت بدن، سبک زندگی، اوقات فراغت الگوی خرید و ... به طرز فعالانه هویت اجتماعی ایجاد می‌کنند تا بدین وسیله به تشخص برسند. بنابراین به موازات رواج و تشویق این ارزش‌های مادی گرایانه توسط فناوری‌های نوین، سهم دیگر نیروهای اجتماعی و منابع هویت‌ساز مانند: طبقه اجتماعی، اشتغال، مذهب، تحصیلات و ... تا اندازه‌ای کاهش یافته است.

به بیان دیگر از آنجایی که علاقه‌مندی به کامل جلوه کردن، کنترل داشتن نسبت به بدن، تنوع و خلاقیت نسبت به زندگی، مصرف‌گرایی و ... در جامعه معاصر بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، در جامعه مدرن خلق تمایزات اجتماعی از طریق مصرف و سبک و سیاق استفاده از کالاها بخصوص آن دسته از کالاها که ممتاز قلمداد می‌شود، یکی از نشانه‌های کلیدی هویت و نیز سلاحی ایده‌آل در استراتژی‌های تمایز است. این امر تا جایی پیش رفته است که در مدرنیته متأخر، هویت انسان بیشتر در فرهنگ بصری یا دیداری و نمودهای عینی آنان معنا پیدا کرده است (ابراهیمی و بهنوئی گدنه، ۱۳۸۹: ۱۵۴). در نتیجه این امر اشکال بخصوصی از هویت در فرآیند مدرن شدن شکل می‌گیرد که بیشتر ناشی از مادی شدن سبک زندگی و مصرف‌گرایی است. نکته دیگر این است که بر اساس نتایج تحلیل عاملی بدست آمده از سبک زندگی در نمونه مورد مطالعه از جوانان بندرعباس، شش نوع سبک زندگی شناسایی گردید. در این رابطه نیز می‌توان گفت که این جوانان با ظهور سبک‌های جدید زندگی در زمینه‌های مختلف از جمله در حوزه: ورزش، هنر، اوقات فراغت، مدیریت بدن، مصرف رسانه‌ها و ... در آنها مشارکت کرده و زندگی و هویت خود را بر پایه آنها تفسیر و تعریف می‌کنند. در پایان می‌توان گفت که در عصر امروز تحلیل تازه‌ای از ارتباط بین سبک زندگی و هویت اجتماعی ارائه شده است که در این مقاله با توجه به فرضیات تأیید شده و با توجه به نظریات مطرح شده در زمینه هویت اجتماعی و سبک زندگی تلاش شد که قدرت بازتابندگی سبک زندگی در حوزه هویت اجتماعی معین گردد.

در نهایت باید اذعان داشت که هرچند هویت اجتماعی قابلیت پذیرش مقوله‌های جدید و رد برخی مقوله‌های سنتی را دارد اما باید در زمینه احیاء و بازسازی هر چه بیشتر این هویت‌ها اقدام کرد. زیرا مسئله هویت، یکی از چالش‌های مهم دوره جوانی است و چنانچه جوانان از

نگرش و باور پویا و پایدار فرهنگی و هویتی تهی شوند، نمی‌توانند دنیای درونی ذهن خود را با ارزش‌ها و هنجارهای با دوام تجهیز کنند و در نتیجه دچار انفعال، انزوا، بی‌انگیزگی و بدبینی نسبت به جامعه می‌شوند. همانطور که نتایج مقاله حاضر نیز نشان داد، با رشد و گسترش سبک‌های جدید زندگی و تعامل رو به افزایش با رسانه‌های نوین، میزان هویت اجتماعی کاهش پیدا می‌کند. بنابراین می‌توان از هر کدام از این عوامل به‌عنوان متغیرهای مستقل تأثیرگذار بر هویت اجتماعی در راه احیا و بازتولید این هویت‌ها کمک گرفت. در نتیجه می‌توان پیشنهاد کرد که برای تقویت هویت اجتماعی در جامعه مورد مطالعه، ارزش‌دهی و تقویت عناصری چون: زبان، لهجه، پوشاک و غذاهای سنتی، استفاده از پتانسیل‌های موجود در خرده فرهنگ‌های بومی و قومی و پرهیز از تحقیر و تمسخر سبک زندگی قومیت‌ها از عوامل مهم و مؤثر در حفظ و بازسازی سبک زندگی جامعه مورد مطالعه و تقویت هویت اجتماعی آنان محسوب می‌شود. به‌علاوه به نظر می‌رسد تأکید بر عناصر اجتماعی و فرهنگی شهر بندرعباس و هنجارسازی آنها، انجام تحقیقات کاربردی هر چه بیشتر جهت شناسایی دقیق سبک زندگی و مؤلفه‌های هویتی در این شهر و پر کردن اوقات فراغت اعضای این شهر با منابع فرهنگی و هویتی بومی نیز دارای اهمیت به‌سزایی باشد.

کتابنامه

- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۶)، *فرهنگ و هویت ایرانی و جهانی شدن*، تهران: تمدن.
- ابراهیمی، قربانعلی و عباس بهنوئی گدنه (۱۳۸۹)، «سرمایه فرهنگی، مدیریت ظاهر و جوانان»، *زن در توسعه و سیاست*، شماره ۳، صص ۱۷۶-۱۵۳.
- پاینده، محبوبه و فروزنده جعفرزاده پور (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه میزان هویت ملی و هویت قومی در بین جوانان دهدشت»، *پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*، شماره ۵، صص ۱۲۲-۱۰۱.
- تاملینسون، جان (۱۳۸۷)، «جهانی شدن و هویت فرهنگی»، (مترجم: الهام کریمی بلان)، *هویت*، شماره ۱۹، صص ۷۰-۵۲.
- حبی، اکرم، آذر فتحی، اسکندر و بهمن محمد بخش (۱۳۸۹)، «جهانی شدن و هویت‌های محلی و جهانی دانشجویان، مطالعه موردی دانشگاه تبریز»، *تحقیقات فرهنگی ایران*، شماره ۲، صص ۱۲۱-۱۰۱.
- خواجه نوری، بیژن و زهرا ریاحی (۱۳۹۲)، «جهانی شدن، دنیاگرایی و زنان: مورد مطالعه شهرهای تهران، شیراز و استهبان»، *رسانه*، شماره ۱۵، صص ۲۱-۴۷.
- خواجه نوری، بیژن، زهرا ریاحی و ابراهیم مساوات (۱۳۹۲)، «رابطه سبک زندگی و میزان دین‌داری جوانان، مورد مطالعه جوانان شهر شیراز»، *علوم اجتماعی شوشر*، شماره ۲۰، صص ۱۰۳-۱۳۰.
- خواجه نوری، بیژن و مریم السادات دلاور (۱۳۹۱)، «عوامل مؤثر بر دوستی دختر و پسر در بین جوانان شهر شیراز، با تأکید بر فرآیند جهانی شدن»، *جامعه‌شناسی کاربردی دانشگاه اصفهان*، شماره ۴۶، صص ۶۴-۶۴.
- خواجه‌نوری، بیژن و علی اصغر مقدس (۱۳۸۴)، «جهانی شدن و تغییر هویت اجتماعی زنان (بررسی موردی دو شهر شیراز و استهبان)»، *مطالعات زنان*، شماره ۷، صص ۳۲-۵.
- خواجه‌نوری، بیژن، علی روحانی و سمیه هاشمی (۱۳۸۹)، «سبک زندگی و هویت ملی (مطالعه موردی: دانش‌آموزان دبیرستان‌های شهر شیراز)»، *مطالعات ملی*، شماره ۴۴، صص ۱۵۲-۱۲۷.
- خواجه نوری، بیژن (۱۳۸۵)، *بررسی رابطه مؤلفه‌های جهانی شدن و مشارکت اجتماعی زنان، مطالعه‌ی موردی: تهران، شیراز و استهبان*، پایان‌نامه دکتری، رشته جامعه‌شناسی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز.
- ذوالفقاری، ابوالفضل و لائین سلطانی (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه سبک زندگی با هویت قومی جوانان: مطالعه موردی شهرستان مهاباد»، *جامعه‌شناسی ایران*، شماره ۲، صص ۵۰-۲۴.
- ربانی، رسول و یاسر رستگار (۱۳۸۷)، «جوان، سبک زندگی و فرهنگ مصرفی»، *مهندسی فرهنگی*، شماره ۲۳ و ۲۴، صص ۵۳-۴۴.
- ربانی، رسول و حامد شیری (۱۳۸۸)، «اوقات فراغت و هویت اجتماعی: بررسی جامعه‌شناختی الگوهای اوقات فراغت جوانان در تهران»، *تحقیقات فرهنگی ایران*، شماره ۸، صص ۲۴۲-۲۰۹.
- رحمت آبادی، الهام و حبیب آقابخشی (۱۳۸۵)، «سبک زندگی و هویت اجتماعی جوانان»، *رفاه اجتماعی*، شماره ۲۰، صص ۲۵۴-۲۳۵.
- رضایی، مصطفی (۱۳۸۹)، «سبک‌های زندگی و چالش‌های هویتی»، *زمانه (جامعه و علوم اجتماعی)*، شماره ۹۵، صص ۴۵-۴۴.

زلفعلی فام، جعفر و مظفر غفاری (۱۳۸۸)، «تحلیل جامعه‌شناختی هویت اجتماعی دختران دانشجوی دانشگاه گیلان»، *پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*، شماره ۳، صص ۱۴۰ - ۱۲۱.

شالچی، وحید (۱۳۸۷)، «سبک زندگی جوانان کافی‌شاپ»، *تحقیقات فرهنگی ایران*، شماره ۱، صص ۱۱۵ - ۹۳.

صدیق سروستانی، رحمت الله و صلاح الدین قادری (۱۳۸۸)، «ابعاد فرهنگی، اجتماعی، سیاسی هویت دانشجویان بر مبنای مؤلفه‌های سنتی و مدرن (به تفکیک دانشگاه محل تحصیل)»، *تحقیقات فرهنگی ایران*، شماره ۸، صص ۳۵-۶۵.

فاضلی، محمد (۱۳۸۲)، *مصرف و سبک زندگی*، تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.

کاستلز، مانوئل (۱۳۸۰)، *عصر اطلاعات، قدرت هویت*، جلد ۱، (مترجم: حسن چاوشیان)، تهران: طرح نو.

کفاشی، مجید، منوچهر پهلوان و کاظم عباس‌نژاد عربی (۱۳۸۹)، «بررسی تأثیر سبک زندگی بر هویت اجتماعی جوانان: مطالعه موردی جوانان ۲۹ - ۱۵ ساله شهر بابل»، *پژوهش اجتماعی*، شماره ۹، صص ۱۳۹ - ۱۱۷.

کلانتری، عبدالحسین و حسین حسینی (۱۳۸۷)، «رسانه‌های نوین و زندگی روزمره، تأثیر تلفن همراه بر هویت و سبک زندگی جوانان»، *رسانه*، شماره ۴، صص ۱۳۵ - ۱۱۹.

گل محمدی، احمد (۱۳۷۷)، *جهانی‌شدن، فرهنگ و هویت*، تهران: نی.

گیبیز و بوریمیر، جان (۱۳۸۴)، *سیاست پست مدرنیته*، (مترجم: منصور انصاری)، تهران: گام نو.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۰)، *مدرنیته و مدرنیسم*، (مترجم: حسینعلی نوزری)، تهران: نقش جهان.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۲)، *تجدد و تشخیص (جامعه و هویت شخصی در عصر جدید)*، (مترجم: ناصر موفقیان)، چاپ دوم، تهران: نی.

گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷)، *پیامدهای مدرنیته*، (مترجم: محسن ثلاثی)، تهران: مرکز.

گیدنز، آنتونی (۱۳۸۵)، *جامعه‌شناسی*، (مترجم: منوچهر صبوری)، تهران: نی.

لطف‌آبادی، حسین و وحیده نوروزی (۱۳۸۳)، «بررسی چگونگی نگرش دانش‌آموزان دبیرستانی و پیش‌دانشگاهی ایران به جهانی‌شدن و تأثیر آن بر ارزش‌ها و هویت دینی و ملی آنان»، *نوآوری‌های آموزشی*، شماره ۹، صص ۳۱-۱۰.

محمدبخش، بهمن، اکرم حبیبی و فردین قریشی (۱۳۹۰)، «جهانی‌شدن و هویت ملی دانشجویان دانشگاه تبریز»، *رفاه اجتماعی*، شماره ۴۳، صص ۳۴-۷.

Agnew, R. & Petersen, D. (1989). «Leisure and Delinquency», *social problems*, vol.36, No.4, pp:332_350.

Arab Naz & et al (2011). «The crises of identity: globalization and its impacts on socio-cultural and psychological identity among Pakhtuns of Khyber Pakhtunkhwa Pakistan», *International journal of academic research in Business and social sciences*, vol.1, No.1.

Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social critique of the judgement of taste*, London:

Routledge.

Burke, P.J. & Clovis, W (1987). «Ethnic role identity among black and white college students: an interactionist approach», *Sociological perspectives*, 30:31_310.

Campbell, J. (2007). *Adolescent identity development: The relationship with leisure lifestyle and motivation*, A thesis presented to the university of Waterloo in fulfillment of the degree of Master of Arts in Recreation and leisure studies, Waterloo, Ontario, Canada.

Coposescu, S. (2011). «Aspects of identity construction in the context of globalization», *Bulletin of the Transilvania university of Brasov, Series VII: Social sciences, Law*, vol. 4(53), -No.2.

Deaux, K. (2001). *Social identity, Encyclopedia of women and gender*, city university of Newyork: by academic press, vol.one and two.

Dunn, R.G. (1998). *Identity crises, a social critique of postmodernity*, Minneapolis, London: university of Minnesota press, 111, Third Avenue south, suite 290.

Featherstone, M. (1991). *Consumer culthure and Postmodernism*, London:Sage.

Gimlin, d. (2006). «the absent body project: cosmetic surgery as a response to bodily disappearance», *sociology*, vol. 4(4), pp: 699_ 716.

Huu Chen, S. & et al (2012). «Ethnic identity and career Aspiration of the Taiwanese Indigenous students in the era of globalization», *Asian social science*, vol.8, No.10.

Javadi, A. & Javadi, M. (2008). «National identity and Globalization: A survey among undergraduate students in Islamabad and Gilanegharb cities (Iran)», *Informacijos Mokslai*.45.ISSN 1392_0561.

Jenkins, R. (2008). *Social identity*, London and Newyork: third edition, Routledge, Taylor & Francis group.

Merolla, D.M. & et all (2012). «Structural precursors to identity processes: The role of proximate social structures», *Social psychology Quarterly*, 75:149.

Miller, B. P. & Shrum, W. (2011). Gender digital divide in the research sectors of Ghana, Kenya, and Kerala: are women more connected over time?, *Gender Technology and Development*, 15(1), 25-52.

Padilla, A.M & Perez, W. (2003). «Acculturation, social identity and social cognition: A new perspective», *Hispanic journal of Behavioral sciences*, vol. 25, No.1, pp: 35 _55.

Rollins, J. (2012). Cape Verdean women and globalization: the politics of gender, culture, and resistance. *Contemporary Sociology: A Journal of Reviews*, 41(1), 71-113.

Schalk, S. (2011). «Self. Other and other _self: going beyond the self/other binary in contemporary consciousness», *journal of comparative research in Anthropology and sociology*, vol.2, No.1.

Waters, Malcolm. (2001). *Globalization*. London: Rutledge

